

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra celoživotního vzdělávání a podpory studia

Aktivizační metody ve vybrané výukové jednotce

Bakalářská práce

Autor: Ing. Daniela Rýglová

Vedoucí práce: PhDr. Lucie Smékalová, Ph.D. et Ph.D

2020

Zadávací list

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

Aktivizační metody ve vybrané výukové jednotce

Vypracovala samostatně a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použila a které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědoma, že na moji bakalářskou/závěrečnou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědom/a, že odevzdáním bakalářské/závěrečné práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzi tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V ..... dne .....

.....
(podpis autora práce)

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych touto cestou poděkovala PhDr. Lucie Smékalová, Ph.D. et Ph.D za věnovaný čas, odborné vedení, poskytnuté rady a připomínky při psaní bakalářské práce.

Abstrakt

Bakalářské práce se zabývala možností zapojení aktivizačních metod v rámci současného vzdělávacího systému. V teoretické části byly popsány na základě prostudované odborné literatury výukové metody, jejich edukační význam, klasifikace, dále charakteristika a došlo ke konkretizaci přípravy pedagoga na výuku touto formou vzdělávání. Součástí teoretické části bylo i přehledné členění aktivizačních metod a následoval detailní popis vybraných aktivizačních metod. V praktické části došlo k návrhu několika aktivizačních metod pro konkrétní téma v rámci vyučovacího předmětu Ekonomika a k popisu implementace těchto metod v praxi. Byly zvoleny tři metody pro cílovou skupinu žáků střední školy, a to diskusní metodu, inscenační metodu a metodu problémového vyučování. U každé metody bylo navrženo téma výukové hodiny (bylo třeba zvolit vhodné téma, které je pro žáky snadno uchopitelné), určena cílová skupina, časová náročnost metody, zadání úkolu, specifikace pomůcek a v neposlední řadě i předpokládaný výsledek po absolvování konkrétní aktivizační metody na dané téma. Závěrem je konstatováno, že aktivizační metody, přestože kladou vyšší nároky na přípravu pedagoga, pak mohou žákům přinést lepší zafixování získaných znalostí a dovedností. Ve vzdělávání u nastupující generace tvoří část, která v dnešní digitální době akcentuje zkušenost, kooperaci, vlastní úsudek, kreativitu, sebepoznání a obhájení vlastního názoru.

Klíčová slova

aktivizační výuková metoda, žák, vyučovací metoda výuky, učitel, výuka

Abstract

This bachelor thesis concerns itself with implementation of activation methods within the bounds of current education system. The theoretical part has described, on the basis of perused professional literature, the teaching methods, their educational importance and classification, as well as their characteristics, and it has also specified the preparations of the educator for teaching in this form of education. Another part of the theoretical part was also a clear arrangement of activation methods, followed by detailed description of chosen activation methods. In the practical part a few activation methods were suggested for specific topic within the subject Economics and the implementation of these methods into practice was described. For the target group of high school students three methods were chosen, these being discussion method, staging method and the method of problem teaching. Each method had been suggested a topic of the lesson (it was necessary to choose suitable topic that is easily graspable by the students), and determined the target group, time demands of the method, the task assignment, specification of needed tools and last but not least also assumed result after finishing specific activation method in the given subject. In the conclusion it is stated that the activation methods, even though they place greater demands on the educator's preparation, can bring the students better fixation of gained skills and knowledge. In the education of incoming generation they create the part that, in this digital era, accentuates experience, cooperation, own opinion, creativity, self-knowledge and defending of my own standpoint.

Keywords

activation educational method, student, educational method of education, teacher, education

OBSAH

ÚVOD.....	9
1 Cíl a metodika	10
1.1 Cíl práce.....	10
1.2 Metodika práce.....	10
2 Vyučovací metody.....	11
2.1 Klasifikace vyučovacích metod	11
2.2 Preference výukového stylu dle žáků.....	13
2.3 Charakteristika aktivizačních metod	14
2.4 Příprava vyučování s využitím aktivizačních metod výuky.....	15
2.5 Členění aktivizačních metod.....	16
2.6 Vybrané aktivizační metody	18
2.6.1 Diskusní metody	18
2.6.2 Problémové vyučování	20
2.6.3 Situační metody	23
2.6.4 Inscenační metody.....	24
2.6.5 Didaktické hry.....	26
3 Praktická část.....	28
3.1 Příklady vybraných aktivizačních metod v předmětu ekonomika.....	28
3.2 Metoda diskusní – ANO/NE.....	28
3.3 Metoda inscenační – Zavedení nového produktu na trh.....	29
3.4 Metoda problémového vyučování – Formy podnikání	31
ZÁVĚR.....	32
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	34
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ.....	36

SEZNAM PŘÍLOH.....	37
--------------------	----

ÚVOD

Vzdělávání mladé nastupující generace je v současné době velmi diskutovaným společenským tématem, neboť je úzce spjaté s českou ekonomikou. Dnešní turbulentní doba plná inovací zasahuje také do vzdělávacího systému a to jak na straně žáka, tak na straně učitele.

Téma aktivizační metody jsem si vybrala z důvodu svých zkušeností v ekonomice a možnosti spojit moje dovednosti s přenesením znalostí z praxe žákům a to za pomoci výuky právě metod, které mohou žákům přinést dokonalejší vjem učiva.

Žáci si prostřednictvím aktivizačních metod odnášejí z výuky mnohem více informací, které si lépe zapamatují, než z klasické výkladové vyučovací hodiny. Pokud dojde v hodinách k propojení učebních metod, jež v žákovi zanechávají prostřednictvím prožitku vjem, ukládá se v paměti žáků mnohem déle a hlouběji než standardně.

Žák, který je součástí vyučovacích hodin s aktivizačními metodami, se účastní hodiny formou diskuzí, problémovým učením, situačními metodami, inscenačními metodami a didaktickými hrami, odchází z hodiny vybaven vjemy a prožitky, jichž následně může využít v praxi včetně nových technologií. Čím více bude žák připraven na realitu pracovního trhu, tím bude větší přínos pro českou ekonomiku.

Tato problematika je mimo jiné řešena v Dlouhodobém záměru vzdělávání rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015 – 2020 a Strategii vzdělávací politiky do roku 2020. Jsem přesvědčena, že aktivizační metody přispějí k lepšímu vzdělávání žáků.

1 Cíl a metodika

1.1 Cíl práce

Cílem práce bylo v teoretické části popsat vybrané aktivizační metody a v praktické části byly navrženy aktivizační metody pro konkrétní téma ve vyučování.

1.2 Metodika práce

Před zpracováním bakalářské práce byla nashromážděna a prostudována odborná literatura a internetové zdroje. Po prostudování odborné literatury byla vymezena terminologie a deskripce teoretických východisek.

V bakalářské práci byly popsány vybrané aktivizační metody a význam aktivizačních metod ve výukové jednotce.

V bakalářské práci je navržena aplikace vybraných aktivizačních metod na konkrétní téma ve vyučování.

2 Vyučovací metody

„Pojem metoda je odvozen z řeckého „*metodos*“ a znamená obecný postup, způsob, cestu.“ (Červenková, 2013, s. 20) Metoda je také promyšlený, záměrný a správný postup k cíli. Pojem vyučovací metoda se vyznačuje jako úmyslné jednání učitele a žáků, které naplňuje výchovně-vzdělávací cíle. Jde o nalezení souladu mezi vyučovacími činnostmi učitele a učebními aktivitami žáků. Úspěch či neúspěch celého procesu výuky je závislý na výběru a použití správné vyučovací metody, což je zcela v kompetenci učitele (Nováková, 2014, s. 8).

Pro zvolení správné vyučovací metody je pro učitele nezbytné zohlednit a vymezit cíl a účel hodiny, fyzické prostředí (učebnu a její vybavení, ve které probíhá výuka) a náladu žáků (znudění žáci, nepracující žáci, práce ve skupinách). Pro učitele je nezbytné si zapamatovat, které metody byly úspěšné a které ne (Petty, 2013, s. 144).

Pomocí výukové metody by měl být učitel schopen dovést žáky k zapamatování a pochopení nově vyloženého učiva. Dále by měl učitel vést žáky k rozvíjení osobnosti, tvoření hodnotového žebříčku a utváření postojů (Kaprálek, 2012, s. 79).

2.1 Klasifikace vyučovacích metod

Klasifikací vyučovacích metod se zabývalo mnoho autorů J. Lerner (1986), R. H. Davy (1970) I. Mojžíšek (1988), T. Kotrba a L. Lacina (2007) a Pecina a L. Zormannová (2009). Nejvíce používaná klasifikace vyučovacích metod je dle Maňáka z roku 2003. Výukové metody jsou členěny do tří skupin a to na klasické metody, metody aktivizující a metody komplexní. Rozlišovacím kritériem je zde stupňující se složitost edukační vazby.

„Členění výukových metod:

1. Klasické výukové metody

1.1. *Metody slovní*

1.1.1. *Vyprávění*

1.1.2. *Vysvětlování*

1.1.3. *Přednáška*

1.1.4. *Práce s textem*

1.1.5. *Rozhovor*

1.2. *Metody názorně-demonstrační*

1.2.1. *Předvádění a pozorování*

1.2.2. *Práce s obrazem*

1.2.3. *Instruktaž*

1.3. *Metody dovednostně-praktické*

1.3.1. *Napodobování*

1.3.2. *Manipulování, laborování a experimentování*

1.3.3. *Vytváření dovedností*

1.3.4. *Produkční metody*

2. Aktivizující metody

2.1. *Metody diskusní*

2.2. *Metody heuristické, řešení problémů*

2.3. *Metody situační*

2.4. *Metody inscenační*

2.5. *Didaktické hry*

3. Komplexní výukové metody

3.1. *Frontální výuka*

3.2. *Skupinová a kooperativní výuka*

3.3. *Partnerská výuka*

3.4. *Individuální a individualizovaná výuka, samostatná práce žáků*

3.5. *Kritické myšlení*

3.6. *Brainstorming*

3.7. *Projektová výuka*

3.8. *Výuka dramatem*

- 3.9. *Otevřené učení*
- 3.10. *Učení v životních situacích*
- 3.11. *Televizní výuka*
- 3.12. *Výuka podporovaná počítačem*
- 3.13. *Segestopedie a superlearning*
- 3.14. *Hypnopedie (Maňák, 2003, s. 49)*“

2.2 Preference výukového stylu dle žáků

Pro přípravu vyučovací jednotky je pro vyučujícího nezbytné znát pět následujících klíčových kritérií: kolektiv, ve kterém bude vyučovací jednotka probíhat, místo (učebnu), vyučovací metody včetně jejich výhod a nevýhod, důvod proč se probíranou látku žáci učí a praktické využití v budoucím profesním životě.

Pro výběr správné vyučovací metody je třeba znát preference činností žáků dané třídy. Preference činností žáků zpracoval mezi prvními Geoffrey Petty ve své knize *Moderní vyučování*. Zde žáci ve věku 11 - 18 let z jižní Anglie v roce 1990 vybírali nejoblíbenější činnosti. Nejoblíbenější byla metoda skupinové diskuze, hry/simulační hry a divadlo. Naopak nejnejoblíbenější byly přednášky, slohové práce a teorie (Petty, 2013, str. 145).

„Školní výsledky žáků jsou ovlivněny tím, jakým způsobem se děti učí. Ze statistik podle společnosti Scio vyplývá, že pouze třetina dětí se učí poslechem. Školáci nejvíce preferují učení, které je spojené s pohybem nebo prožitky, a paradoxně tyto děti mají špatné školní výsledky.

Žáci přesto dávají přednost různorodé výuce, bez ohledu na jejich preferovaný učební styl. Je prokázáno, že kombinovaný způsob výuky je účinnější (iRozhlas,2012).“

2.3 Charakteristika aktivizačních metod

„Aktivizační metody jsou postupy, které vedou výuku tak, aby se výchovně vzdělávacích cílů dosahovalo hlavně na základě vlastní učební práce žáků, přičemž důraz se klade na myšlení a řešení problémů (Kotrba, Lacina, 2011, s. 49).“

Cílem aktivizačních metod je přechod od monologických metod (výklad, přednáška, vyprávění), kdy je žák pouze pasivním posluchačem k alternativním metodám, kdy je žák nucen se aktivně zapojit do výuky a propojuje se v něm vnímání více smysly. Dalším cílem je naučit žáky spolupracovat ve skupinách na složitých úkolech. Žáci se zde učí sociálnímu chování při vypracování úkolů, práci pod stresem, rozvoji komunikaci, argumentaci, prezentování svých názorů před celou třídou. Nelze jednoznačně konstatovat, že by měl být zrušen frontální výklad, ale můžeme říci, že by měl být doplněn a rozšířen o aktivizační metody.

Aktivizační metody, dle nynějšího názoru na vzdělávání, usnadňují proces vzdělávání z metodického hlediska. Aktivizační metody pomáhají vyučujícímu při výuce, kde je upevňován vztah mezi učitelem a žáky. Dále pomáhají žákům s pochopením a zapamatováním probíraného učiva hravou formou. Žáci se při použití aktivizačních metod učí pomocí her. Žák si zapamatuje mnohem více, pokud je zapojeno více smyslů nebo má žák vnitřní prožitek „zažije na vlastní kůži“ v expoziční části výuky (Kotrba, Lacina, 2011, s. 48-50).

Aktivizační metody nelze použít při fixaci učiva, kdy by měl vyučující shrnout probírané učivo pomocí klasické monologické metody. Bude tím zamezeno nesrovnalostem a vyučující bude moci poukázat na nejdůležitější pojmy (Kotrba, Lacina, 2007, s. 42).

2.4 Příprava vyučování s využitím aktivizačních metod výuky

Ve srovnání s klasickou frontální výukou je výuka pomocí aktivizačních metod pro pedagoga časově náročnější a vyžaduje větší jemnocit pro výběr správné aktivizační metody. Při použití aktivizačních metod je nezbytné zhodnotit jejich vhodnost, klady a zápory zvolené metody, časovou přiměřenost, vhodnost použití metody do výukové učebny, zda je metoda vhodná po daný kolektiv žáků a klima školy (Kotrba, Lacina, 2015, s. 56).

- *„Greemanová a Urbanovská (2017) publikovaly „šikovné“ otázky, které mohou pedagogovi pomoci při volbě vhodných vyučovacích metod:*
- *Povedou metody k dosažení bezprostředních cílů?*
- *Přispějí k prohloubení znalostí, dovedností a směřují ke změně přístupu k učení?*
- *Mohou vyvolat učení ve více úrovních a ovlivnit více složek osobnosti?*
- *Vyžadují vyšší/nížší stupeň znalostí, dovedností nebo postojů (přístupů k učení), než jakým disponují žáci?*
- *Kolik času zabere jejich aplikace?*
- *Kolik prostoru a jakého je třeba, aby se mohly použít?*
- *Jaké pomůcky je nutné zajistit? Jsou přístupné?*
- *Jaké zvláštní dovednosti se předpokládají u pedagoga? Zvládne postup?*
- *Jsou vhodné pro pedagoga? Odpovídají stylu jeho práce?*
- *Jsou vhodné pro žáky? Odpovídají jejich očekáváníí?*
- *Vyvolávají u studentů pasivní nebo aktivní přístup k práci?*
- *Udávají pomalé či rychlé tempo?*
- *Vyžadují přiměřenou nebo příliš velkou míru kontroly? (Kotrba, Lacina, 2015, s. 57)“*

Pokud si pedagog správně odpoví na výše uvedené otázky, vyvaruje se nejvíce opakujících se chyb při používání aktivizačních metod. Pedagog může čerpat z vlastních zkušeností nebo ze zkušeností svých kolegů.

2.5 Členění aktivizačních metod

Členění aktivizačních metod může být různé. Každý autor rozdělil aktivizační metody dle jiných kritérií. Níže si uvedeme některá ze základních členění.

Členění aktivizačních metod dle Tomáše Kotrby a Lubora Laciny z publikace *Aktivizační metody ve výuce příručka moderního pedagoga*:

1. *„Podle časové náročnosti přípravy lektora:*
  - a. *Do 10 minut*
  - b. *Do 30 minut*
  - c. *Nad 30 minut*
  - d. *Několik hodin až dnů*

2. *Podle časové náročnosti aplikace metody ve výuce*
  - a. *5 - 10 minut*
  - b. *11 - 15 minut*
  - c. *Celá vyučovací hodina (myšleno 20 – 25 minut výuky = expoziční část – pozn. autorky)*
  - d. *Více než jedna vyučovací hodina (v řádu hodin)*
  - e. *Více dnů*

3. *Podle materiálové a obsahové náročnosti na přípravu:*
  - a. *Bez náročné přípravy*
  - b. *Podklady pro aplikaci metody v rámci přípravy jsou nutné, ale lehce zhotovitelné*
  - c. *Velice náročné na přípravu – metoda vyžaduje specialisty, těžko dostupná vstupní data, informace, čísla, zvláštní materiálové pomůcky*

4. *Podle materiálové náročnosti ve výuce (pomůcky nutné pro realizaci, vybavení třídy):*
  - a. *Bez materiálového vybavení (případně postačí vybavení klasické třídy)*
  - b. *Nadstandardní vybavení učebny (diaprojektor, počítač, zpětný projektor, interaktivní tabule – SMART Board)*
  - c. *Potřeba více učeben pro realizaci, případně má realizace další specifické požadavky*

5. *Podle tematického zařazení do kategorií:*
  - a. *Hry*
  - b. *Situační metody*
  - c. *Diskusní metody*
  - d. *Inscenační metody*
  - e. *Problémové úlohy*
  - f. *Zvláštní metody*

6. *Podle účelu a cíle použití ve výuce (vhodnost metod):*
  - a. *Úvodní motivace žáků*
  - b. *Odreagování žáků (nesouvisí plně s probíranou látkou, pouze klesá únava).*
  - c. *Diagnostika (zkoušení)*
  - d. *Výklad (oživení, zpestření výkladu)*
  - e. *Opakování probrané látky*

7. *Podle požadavků na samotné žáky:*
  - a. *Bez požadavků na jakékoliv znalosti*
  - b. *Bez předchozí přípravy*
  - c. *S předchozí domácí přípravou*
  - d. *Pro realizaci je nutná určitá znalostní báze*

8. *Metody slovní*
  - a. *Monologické metody (např. vysvětlování, výklad, přednáška)*
  - b. *Dialogické (např. rozhovor, dialog, diskusní metody)*
  - c. *Metody písemných prací (např. písemná cvičení, kompozice, slohové práce)*
  - d. *Metody práce s učebnicí, knihou (práce s textem, situační metody)*

9. *Metody názorně-demonstrační*
  - a. *Pozorování předmětů a jevů*
  - b. *Předvádění (předmětů, pokusů, modelů)*
  - c. *Demonstrace statických obrazů*
  - d. *Projekce statická a dynamická*

10. *Metody praktické*
  - a. *Nácvik pohybových a pracovních dovedností*
  - b. *Žákovské laborování*
  - c. *Pracovní činnosti (v dílnách, na pozemcích)*
  - d. *Grafické a výtvarné činnosti*

11. *Metody z hlediska aktivity a samostatnosti žáků:*

- a. *Metody sdělovací*
- b. *Metody samostatné práce žáků*
- c. *Metody badatelské, výzkumné, problémové*

12. *Charakteristika metod z hlediska myšlenkových operací:*

- a. *Postup srovnávací*
- b. *Postup induktivní*
- c. *Postup deduktivní*
- d. *Postup analyticko-syntetický (Kotrba, Lacina, 2011, s.160)“*

2.6 Vybrané aktivizační metody

2.6.1 Diskusní metody

Nedílnou součástí diskusní metody je komunikace. Diskuse je výuková metoda, při které dochází k oboustranné výměně informací, argumentů a zkušeností. Využitím této metody se zlepšují u žáků komunikační dovednosti, schopnost argumentovat, schopnost naslouchat ostatním žákům a tolerovat jejich názory. Moderátorem diskuse bývá nejčastěji učitel, ale může jím být i schopný žák s dobrými komunikačními schopnostmi. (Zormannová, 2012, s. 56) Diskuse by měla být přátelská, optimistická, nestresující, svobodná, korigovaná, vyvážená (každý názor je důležitý a každý se může vyjádřit), zajímavá, nepovýšená, nemanipulující a rovná. (Čapek, 2015 s. 264)

„Nejznámější diskusní metody jsou: brainstorming, brainwriting, metoda 653, rounds (= kolečka), carousel (= kolotoč), snowballing (= sněhová koule), návštěvníci, goldwish bowl (= akvárium), diskuse ve spojení s přednáškou, řetězová diskuse, diskuse na základě tezí, diskuse na základě předneseného referátu posluchače, diskuse jako samostatná vyučovací jednotka, panelová diskuse, diskuse v malých skupinách, Gordonova metoda, Phillips 66, Hobo metoda, metoda cílených otázek, debata a metoda konsenzu (Kotrba, 2015, s. 127).“

Metoda Phillips 66

Metoda Phillips 66 je řazena mezi skupinové diskusní metody. Žáci jsou rozděleni do skupin po 6 členech. Nejprve si žáci zvolí mluvčího (vedoucího skupiny), poté žáci v dané skupině diskutují 6 minut. Po uplynutí 6 minut mluvčí jednotlivých skupin přesunou k jednomu stolu a prezentují řešení, ke kterým došli se svou skupinou. Na prezentaci řešení mají žáci 6 minut. Po uskutečněné diskusi se mluvčí vrací do svých skupin a proběhne druhé kolo diskuse na dané téma, které by mělo trvat 6 minut.

Na závěr učitel seznámí žáky se závěrečným řešením a zhodnotí průběh celé diskuse.

Výhodou této metody je krátký čas potřebný pro diskusi. Nevýhodou je nemožnost řešení složitějších a komplexnějších problémů (Kotrba, Lacina, 2015, s. 138).

ANO/NE

Metoda ANO/NE je řazena mezi individualizované diskusní metody. Žáci pracují samostatně. *„Učitel rozdá žákům tabulku se sadou výroků a dalšími třemi sloupečky. Žáci si samostatně přečtou tvrzení v tabulce a rozhodnou se, zda jsou podle nich pravdivá či nikoliv. Svoji odpověď zapíší do sloupečku „Před čtením“. Učitel poté může zmapovat rozptyl žakovských odpovědí. (Záměrem je sdílet větší či menší různost odpovědí u jednotlivých výroků. Nejde mu o jakékoli vyhodnocování správnosti.)*

Žáci si samostatně přečtou text, odloží jej, vrátí se k tabulce a do sloupce „Po čtení“ zapíší, zda jsou tvrzení pravdivá či nikoliv (bez souběžného vracení se k textu). Učitel může zmapovat např. počet změněných odpovědí, které žáci ve své tabulce mají.

Učitel společně se žáky prochází jednotlivé výroky a žáci, již s pomocí textu, hledají pro své odpovědi ano – ne důkazy v textu, diskutují o nich. Někteří se v té chvíli ubezpečí o své odpovědi v prostředním sloupečku – a do pravého si jen přepíší.

Někteří se pomocí důkazů z textu rozhodnu pro změnu své minulé odpovědi (Čapek, 2015, s. 266).“

2.6.2 Problémové vyučování

Problémové učení je základem pro aktivizační metody. V každé aktivizační metodě je určitý problém, který je potřeba vyřešit. Problémové učení může probíhat i při frontální výuce a to při použití následujících problémových otázek: Proč ..., Čím se liší ..., Srovnej ..., Jak bys vysvětlil ..., Urči ..., Popiš ..., Dokaž ..., Jaký je základní rozdíl ..., Které společné znaky ..., Jak souvisí ..., Co je příčinou ... a Jak lze použít .... Použití problémových otázek při frontální výuce zpestří a oživí výklad učitele a zároveň je jimi tvořen základ pro problémové učení.

Problémové vyučování vyžaduje od žáků aktivitu, produktivní myšlení a samostatnost. Důraz je kladen na myšlení, tvorbu hypotéz a zjišťování nových věcí. Problémová výuka u žáků buduje základy pro vědecké zkoumání.

Žáci si v problémovém vyučování musejí nejprve uvědomit, čeho chtějí dosáhnout a následně hledají cesty k cíli. Žáci pracují s informacemi, které dostali a zároveň se musejí zamyslet, které informace nemají, ale potřebují je k vyřešení problému. Informace je možné získat z odborné literatury, internetu, dotazem na učitele nebo vlastními zkušenostmi (Kotrba, Lacina, 2015, s. 99).

„Postup při řešení problémových úloh:

- 1) Vytvoření problémové situace – Vyvolává potřebu řešit problém, problémovou situaci navozuje většinou učitel. Problémové situace mohou ale vzniknout spontánně ze strany žáků. Příklad: žák se zeptá na praktické využití nebo vyřešení konkrétní situace, kterou se právě zabývá.*
- 2) Analýza problémové situace – Spočívá v poznání známých a neznámých prvků a nezávislosti mezi nimi. Ve výuce probíhá analýza většinou studiem a čtením ze zadání.*

- 3) *Formulace problému – Představuje vrchol předchozí fáze, problém se formuluje nejčastěji pomocí otázky, kterou je vhodné napsat. Lze případně využít shrnutí vybraného žáka.*
- 4) *Řešení problému – Žáci hledají vazby mezi svými zkušenostmi, znalostmi a vnějšími podmínkami. Hledá se řešení daného problému, odpověď na otázku. To může být provedeno metodou pokus-omyl nebo na základě intuice, minulé zkušenosti, popřípadě rozumové analýzy.*
- 5) *Verifikace řešení – V této fázi se ověřuje správnost řešení s cílovými hodnotami a podmínkami řešení. Návrh řešení se porovnává s modely, měřenými hodnotami, zadáním a omezujícími podmínkami.*
- 6) *Zobecnění postupu řešení problému – Zobecnění provádí učitel společně s žáky; řešení se zobecňuje, aby bylo použitelné i pro jiné případy. Po této fázi následuje procvičování a upevňování nových poznatků (Kotrba, Lacina, 2015, s. 99).“*

Problémové řešení úloh může být individuální nebo skupinové.

Ve skupinovém řešení problému jsou žáci rozděleni do několika skupin. Každá skupina řeší stejný problém. Řešení, ke kterým došli žáci v jednotlivých skupinách, jsou prezentována zástupci skupin všem žákům. Na závěr jsou všechna řešení a postupy shrnuty učitelem. Učitel může žáky seznámit s již vyzkoumanými řešeními daného problému.

V individuálním řešení úloh problémového učení žáci pracují samostatně. Zadání jednotlivých úloh může být různorodé. Řešení problému může být jednoduché a je možné ho vyřešit v rámci výukové jednotky nebo řešení problému vyžaduje domácí přípravu a studium odborné literatury. Úroveň a způsob řešení jsou na uvážení pedagoga (Kotrba, Lacina, 2015, s. 101).

„Mezi metody individuálního problémového vyučování patří Analýza případové studie, Metody heuristické, Metoda černé skříňky, Metoda konfrontace, Metoda paradoxů, Úloha samostatně sestavovaná, kam patří práce s textem, volné psaní, tvorba myšlenkových map a písemné práce a Úloha na předvídaní (Kotrba, Lacina 2015, s. 101).“

Metoda FPS

„Metoda FPS (first person shooter) se zakládá na principu, kdy žák řeší problémovou otázku přísně z vlastního pohledu. Nejprve analyzuje výhody plynoucí z problémové situace a výhodná řešení, ve druhé fázi analyzuje nevýhody a pro sebe nevýhodná řešení, ve třetí fázi žák vyvozuje závěry pro praktický život, srovnává výhody a nevýhody, rozhoduje se pro nejvhodnější metodu řešení. Metodu lze modifikovat jako hru v rolích, kdy žáci řeší problémovou situaci metodou FPS v přidělené roli, mnohem cennější je ale při vlastní osobní angažovanosti. (Čapek, 2015, s. 366).“

Heuristická metoda

„Žák dochází k cíli na základě vlastních úvah, a to s pomocí učitelových otázek. Učitel vytyčí úkol a následně svými otázkami formuluje protiklady a upozorňuje na dílčí problémy, které je nutné vyřešit. Při heuristické metodě je charakteristický postup po jednotlivých etapách řešení problémového úkolu, který navozuje učitel.

Největším úskalím této metody jsou ale právě učitelovy otázky, neboť bývají často úzké, žáci odpovídají jednou větou nebo dokonce jedním slovem, někdy je součástí otázky i odpověď a žák tak není podněcován k vlastnímu přemýšlení a delšímu hovoru. Učitel by neměl být pouhým tazatelem, ale smysluplně rozvíjet myšlení a podněcovat poznávací procesy žáků, kteří na základě vlastních znalostí a zkušeností docházejí k cíli, neboť pouze v takovém případě lze tuto metodu považovat za metodu aktivizující.

Typy možných otázek a příklady:

Vybavování dat – Jaké máme druhy tranzistorů?

Pojmenování – Jak se nazývají základní části počítače?

Ukázňování – Sedl by sis na místo?

Pseudootázka (Doplňovací otázka, na kterou však učitel očekává pouze jedinou odpověď) – Co vidíte?

Spekulativní hypotéza – Co by se stalo, kdyby se vypnuly všechny počítače na světě?

Udání příčin – Proč by došlo při daném zapojení ke zkratu?

Posouzení – Jaké máme důkazy o vhodnosti či nevhodnosti jaderných elektráren?(Nováková, 2014, s. 36)“

2.6.3 Situační metody

Pomocí situačních metod se mají žáci naučit hledat postupy, které vedou k vyřešení konkrétní situace, problémového případu. Situační metody rozvíjejí u žáků jejich schopnosti analyzovat daný problém, vyhledávat informace, které jsou nezbytné pro řešení, ve výběru nejlepší a zároveň nejvhodnějšího řešení.

Metoda rozboru situace je také nazývána harvardskou metodou. Tato situační metoda je postavena na samostudiu materiálů a diskusi před třídou, kterou vede učitel (Zormanová, 2012, s. 60).

Při řešení konfliktní situace se žáci seznamují s konkrétním případem z praxe ve formě krátké zprávy. Následně žáci hledají návrhy na řešení problémové situace. Návrhy mohou čerpat žáci ve svých zkušenostech v osobních vztazích, ve svých hodnotách, postojích (Zormanová, 2012, s. 60).

Situační problém může být žákům předložen v následujících podobách:

- 1) Ukázka v písemné podobě (konkrétní příhoda nebo situace, ukázka z knihy)
- 2) Ukázka v audio podobě (ústní popis konkrétní situace, audio nahrávka rozhovoru)
- 3) Ukázka ve video podobě (prezentace, hrané scénky, video nahrávky)

- 4) Ukázka v počítačové podobě (konkrétní situaci je možné ukázat na webových stránkách, pustit krátké video, ukázat fotografii, ...), (Červenková, 2003, s. 82)

Metoda konfliktní situace

„Studentům je popsán konflikt. Jde o přiblížení neshod a různých situací z oblasti mezilidských vztahů. Jelikož se řeší dějově jednodušší spor, měla by situace být reálná a přehledně popsaná. Často se vychází ze skutečných konfliktů, které se v běžné praxi staly (interpersonální konflikty, střet zájmů, představ, postojů, a názorů jednotlivých účastníků). Metody konfliktních situací jsou zaměřeny zejména na výchovně-vzdělávací oblast.

Cílem této metody je analyzovat jednání jednotlivých účastníků a naučit studenty správně reagovat a rozhodovat se v konfliktních situacích. Pedagog by neměl dopustit domýšlení dalších podmínek, které nebyly zadány. Studenti musí vycházet pouze z uvedené situace a známých faktů. Samotná diskuse nemusí vést k jednoznačným závěrům, které v případě mezilidských vztahů většinou neexistují (Kotrba, Lacina, 2015, s. 144).“

Žáci se při využití metody konfliktní situace mají naučit analyzovat jednotlivá rozhodnutí a chování všech účastníků. Shrnutí musí být provedeno na závěr pedagogem, který řekne nejvhodnější řešení situace (Kotrba, Lacina, 2015, s. 144).

2.6.4 Inscenační metody

Inscenační metody mohou být označovány jako metody hraní sociálních rolí. Každý z nás v průběhu svého života je v mnoha sociálních rolích. Mezi velké stoupence této metody byl Jan Ámos Komenský. Žáci jsou při použití inscenační metody naučeni pochopení a vysvětlení lidského chování a jednání, vcítění se do druhých.

Žáci jsou nuceni se vcítit do druhého jedince a na vlastní kůži si vyzkoušet, jaké to je být na jeho místě a nacvičit si nejvhodnější jednání, které vede k vyřešení dané situace (Zormanová, 2012, s. 63).

Hraní inscenací je velmi významné při formování názorů a postojů žáků v průřezových tématech Občan a demokratická společnost, Člověk a svět práce a Člověk a životní prostředí (Kotrba, Lacina, 2015, s. 148).

Inscenační metody jsou často používány při Assessment and Development Centre při výběrovém řízení na pracovní pozici (Kotrba, Lacina 2015, s. 147).

„Průběh inscenační metody

- 1) *Samotné realizaci inscenace předchází příprava inscenace. V této fázi se stanoví téma, cíle, časový plán, rozdělí se role a stanoví se postup.*
- 2) *Realizace inscenace. Jednotliví aktéři dostávají pokyny k ztvárnění daných postav, k řešení problémové situace, kterou mají ztvárnit. Nacvičí inscenaci, kterou následně předvedou před ostatními.*
- 3) *Na závěr je zhodnocení inscenace. Tuto fázi je nejlepší provést ihned po jejím ukončení. Hodnocení může také proběhnout formou diskuse v plénu (Zormanová, 2012, s. 63).“*

Druhy inscenačních metod:

- 1) Strukturní inscenace

Všichni účastníci inscenace jsou předem seznámeni s konkrétní situací a jsou jim přiřazeny jednotlivé role a úkoly. Učitel je koordinátorem celé inscenace a měl by připravit průběh inscenace a scénář.

Žáci jsou předem seznámeni se svými rolami a mají čas k nastudování potřebných informací. Všichni žáci jsou předem informováni o výchozí situaci, ale popis role a záměrů dostanou pouze přímí aktéři inscenace.

2) Nestrukturní inscenace

Všichni žáci jsou seznámeni s popisem výchozí situace a nejsou zde určeny hlavní role ani záměry účinkujících. Nestrukturní inscenace by měly být zařazovány do vyučovacích hodin až poté, co žáci zcela ovládají strukturní inscenace. Tyto inscenace jsou považovány za improvizované a jsou zde kladeny vysoké nároky na žáky. Scénář není předem zadán a žáci si ho během inscenace určují sami. Učitel není považován za režiséra a nezasahuje do inscenace.

3) Mnohostranné hraní rolí

Mnohostranné hraní rolí je považováno za třetí úroveň inscenací. Mohou zde být zapojeni všichni žáci a všichni mají roli. Při hraní této inscenace je důležitý výběr inscenace a jsou zde příhodné simulační hry, kdy každý žák má svou roli a úlohu.

Žáci mohou být rozděleni do skupin, kde každá skupina hraje inscenaci. Nejlepším řešením jsou oddělené místnosti pro každou skupinu. Každá skupina by měla obsahovat obvykle 5 – 6 žáků. Vedoucí skupin jsou voleni žáky a mají za úkol vypracovat závěr, který budou prezentovat před ostatními.

Při použití mnohostranného hraní rolí má učitel velmi malý přehled o dění v jednotlivých skupinách a nemůže je nijak korigovat. (Kotrba, Lacina, 2015, s. 152)

2.6.5 Didaktické hry

„Didaktické hry navazují na přirozenou spontaneitu dětí, ovšem jsou učitelem konkretizovány tak, aby rozvíjely žákovo učení. Samozřejmě díky tomu mají vysoký motivační účinek, podporují individuální učební strategie žáků a mohou pomáhat stmelovat kolektiv. Existuje celá řada didaktických her, které mohou být svojí metodickou propracovaností považovány za didaktické. Kreativní učitel často zkouší

nové způsoby, jakými žáky aktivizovat nebo jakými jim vysvětlit nové učivo. Řada individuálních nápadů tak může být podnětná, ale jednoduše zatím nejsou publikovaná.

H. Meyer (Malach, 2003, s. 128) didaktické hry roztrídil do skupin:

Interaktivní hry, zahrnující svobodné hry (hry s hračkami, stavebnicemi, simulace činností), sportovní a skupinové hry (účastnit se mohou všichni hráči), hry s pravidly, společenské hry, myšlenkové a strategické hry, učební hry.

- 1) Simulační hry (tj. hraní rolí, řešení případů, konfliktní hry, loutky, maňásci).*
- 2) Scénické hry, rozlišení mezi hráči a diváky, jeviště, rekvizity, speciální oblečení (jsou volně nebo úzce návazné na divadelní hry, divadelní představení), (Červenková, 2013, s. 88).“*

3 Praktická část

3.1 Příklady vybraných aktivizačních metod v předmětu ekonomika

Vyučovací předmět ekonomika je pro žáky velmi náročnou disciplínou, ale je nezbytný pro jejich budoucí profesní život. Úkolem učitele je připravit žáky, aby se neztratili ve svých financích a porozuměli ekonomice státu. Nejzajímavějším způsobem jak je možné dosáhnout tohoto cíle, je využívání aktivizačních metod ve výuce.

3.2 Metoda diskusí – ANO/NE

Téma výukové hodiny: Úvodní hodina na téma Centrální banka a její fungování.

Cílová skupina: Aktivizační metoda je určena pro žáky střední odborné školy s maturitou. Žáci nemusejí mít žádné vstupní znalosti, protože se jedná o motivaci žáků k danému tématu.

Po absolvování aktivizační metody budou žáci schopni:

- Rozhodnout, zda ČNB určuje množství peněz v oběhu na domácím trhu.
- Uvést, v jaké situaci vznikají nové peníze.
- Rozhodnout, zda mzda/plat jsou nové peníze.

Časová náročnost aktivizační metody: 10 minut

Zadání úkolu: Žákům je rozdána hodnotící tabulka s výroky (viz níže). Učitel vyzve žáky k přečtení hodnotící tabulky a vyplnění prvního sloupce „Před čtením“. Na vypracování této části úlohy mají žáci **2 minuty**. Následně se učitel ptá žáků, jak odpovídali a proč. (V této fázi není důležité vyhodnocení správnosti.) Po té učitel rozdá každému z žáků stejný odborný článek a zadá pokyn k přečtení článku a zaškrtnutí odpovědi ve třetím sloupci „Po přečtení“. Na vypracování této části úlohy mají žáci **5 minut**. Učitelem je zde zmapován počet změněných odpovědí. Na závěr učitel se žáky prochází jednotlivé výroky a vyzývá je k diskusi. Žáci jsou

nucení pro své argumenty najít v textu argumenty a zaškrtnou odpověď ve čtvrtém sloupci tabulky „Doloženo z textu“. I v této fázi mohou žáci změnit své stanovisko. Na úplný závěr cvičení učitel shrne správné dopovědi. Na vypracování této části úlohy je vymezen časový limit **3 minuty**.

Pomůcky potřebné k realizaci výukové hodiny:

- Pracovní list s tabulkou č. 1 – Diskusní metody ANO/NE – Centrální banka – úvod pro každého žáka.
- Teoretická východiska (odborný text viz Příloha č. 2) pro každého žáka.
- Tužka.

Příklad:

Tabulka č. 1 – Diskusní metoda ANO/NE – Centrální banka - úvod

	Před čtením	Po čtení	Doloženo z textu
Množství peněz v oběhu na domácím trhu určuje ČNB.	Ano/Ne	Ano/Ne	Ano/Ne
Když „obchodní“ tj. komerční banka půjčí peníze právnické nebo fyzické osobě, jedná se o půjčování z již existujících vkladů ostatních klientů banky.	Ano/Ne	Ano/Ne	Ano/Ne
Mzda/Plat, jenž si zaměstnanec vydělá, jsou „nově“ vzniklé peníze.	Ano/Ne	Ano/Ne	Ano/Ne

3.3 Metoda inscenační – Zavedení nového produktu na trh

Téma výukové hodiny: Opakování a prohloubení vědomostí na téma Marketingový mix.

Cílová skupina: Aktivizační metoda je určena pro žáky střední odborné školy s maturitou. Žáci musí mít vstupní znalosti z minulých hodin na marketingový mix „4P“. Tato hodina je zcela fixační.

Po absolvování aktivizační metody budou žáci schopni:

- Propojit teoretické znalosti s praxí.
- Uvést alespoň 3 problémy související s uvedením produktu na trh.

Časová náročnost aktivizační metody: 45 minut (3 minuty zadání úkolu, 20 minut vypracování úkolů, 20 minut prezentace za skupinu, 2 minuty shrnutí učitelem)

Zadání úkolu: Žáci jsou rozděleni do skupin po čtyřech. Každému žákovi bude přiřazena jedna funkce. V každé skupině bude jeden generální ředitel, jeden ekonomický ředitel, jeden obchodní ředitel a jeden marketingový ředitel. Učitel zadá žákům úkol, aby si představili, že každá skupina je zaměstnána v jedné společnosti a má uvést nový výrobek na trh, výrobek je již hotový. Úkolem žáků je nejprve si rozdělit role (=funkce). Poté si žáci ve skupině určí, o jaký výrobek jde. Následně vypracují na flipchart projekt, jak uvést na trh nový výrobek. Na závěr bude generální ředitel prezentovat projekt „na jednání správní a dozorčí rady“, což je před celou třídou.

Pro lepší orientaci v problematice uvedení výrobku na trh bude žákům zdůrazněno, že ekonomický ředitel daný výrobek finančně ocení, obchodní ředitel určí, na jaký trh, resp. pro jako klientelu, bude výrobek uveden a marketingový ředitel řeší, jakým způsobem bude výrobek prezentován.

Na závěr učitel shrne všechny prezentace a informace, které byly v prezentacích uvedené

Modifikace úkolu: Úkol je možné zadat žákům za domácí úkol a při příští vyučovací hodině, budou žáci prezentovat své výsledky a rozhodnutí.

Pomůcky potřebné k realizaci výukové hodiny:

- 1x flipchart, 3 flipchart papíry na jednu skupinu.
- Fixy na flipcharty do každé skupiny.
- Zadání úkolu, které obdrží žáci v papírové podobě 1x do skupiny.

3.4 Metoda problémového vyučování – Formy podnikání

Téma výukové hodiny: Opakování a prohloubení vědomostí na téma Formy podnikání.

Cílová skupina: Aktivizační metoda je určena pro žáky střední odborné školy s maturitou. Žáci musí mít vstupní znalosti z minulých hodin týkající se rozdělení právních forem podnikání pro fyzické a právnické osoby.

Po absolvování aktivizační metody budou žáci schopni:

- Vyjmenovat jednotlivé právní formy podnikání
- Vyjmenovat výhody a nevýhody využití jednotlivých právních forem podnikání.

Časová náročnost aktivizační metody: 45 minut (3 minuty zadání úkolu, 20 minut vypracování úkolů, 20 minut prezentace za skupinu, 2 minuty shrnutí učitelem)

Zadání úkolu: Žáci jsou nejprve seznámeni s problémovou situací. Učitel je v pozici začínajícího podnikatele a rozhoduje se, v jaké právní formě bude podnikat. Učitel je podnikatel v oboru IT, bez zaměstnanců. Žáci jsou rozděleni do 5 skupin (fyzická osoba podnikatel, veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezením, akciová společnost). Každá skupina bude mít za úkol přesvědčit učitele (podnikatele), aby si vybral právě jejich formu podnikání. Žáci mají prezentovat, jako skupina, svá doporučení. Mohou k tomu využít flipchart nebo tabuli.

Na závěr učitel shrne všechny prezentace a informace, které byly v prezentacích uvedené a zhodnotí je.

Modifikace úkolu: Úkol je možné zadat žákům za domácí úkol a při příští vyučovací hodině, budou žáci prezentovat svá doporučení.

Pomůcky potřebné k realizaci výukové hodiny:

- 1x flipchart nebo tabule, 1 flipchart papíru na jednu skupinu.
- Fixy na flipcharty do každé skupiny.
- Zadání úkolu, které obdrží žáci v papírové podobě 1x do skupiny.

ZÁVĚR

Bakalářská práce na téma Aktivizační metody ve vybrané výukové jednotce se zabývala vybranými aktivizačními metodami a jejich možné využití v praxi. Při zpracování bakalářské práce byla nejprve prostudována odborná literatura a následně byly popsány vybrané aktivizační metody. V praktické části bakalářské práce byly vytvořeny aktivizační metody, které je možné použít v předmětu Ekonomika.

Byly vytvořeny aktivity pro žáky středních škol v předmětu Ekonomika a to Metoda diskusí – ANO/NE. Při tvorbě této aktivity bylo největším úskalím zvolit vhodné téma, které je pro žáky snadno uchopitelné a srozumitelné ve vztahu k jejich odborným a společenským znalostem.

Metoda inscenační – Zavedení nového produktu na trh a Metoda problémového vyučování – Právní formy podnikání jsou také metody určené pro žáky středních škol. Téma těchto aktivit může žákům pomoci při jejich budoucí praxi na pracovním trhu. Je pro ně přínosem v krátkém pohledu, jak funguje společnost a jak se koordinuje spolupráce mezi kolegy a prezentuje výsledky.

Vzhledem ke skutečnosti, že dnešní svět je plný digitalizace, nápovědy na internetu, je žádoucí, aby žákům bylo umožněno při výuce získat i jiné znalosti a dovednosti, což jsou vlastní zkušenosti. Posiluje se jejich kooperace a kreativita včetně osobnostního rozvoje, kdy poznávají sami sebe, posuzují, jak rychle a správně se umí rozhodovat. Neméně důležitá je role pedagoga, který také musí vystoupit ze své komfortní zóny a spolu se svými žáky se učí nové věci tak, aby vyhověl stoupajícím nárokům na kvalitu vzdělávání v kontextu s novými metodami práce a vyvíjejícími se technologiemi a potřebám společnosti.

Všechny popsané možnosti následně mohou využívat v budoucnosti právě ve spojení s jejich znalostmi i prostřednictvím moderních technologií. Tím se stanou úspěšnými ve světě dospělých. Již naši staří předkové říkali, že štěstí přeje připraveným a také používali přísloví – těžko na cvičišti, lehký na bojišti. Pokud je vyučující schopen připravit žáka na nelehkou cestu a uplatnění v pracovním procesu, může se následně

škola považovat za inspirativní, inovativní a úspěšnou. Jsem přesvědčena, že tyto aktivity mohou být využívány i v praxi při standardních vyučujících hodinách.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

MONOTEMATICKÉ PUBLIKACE

1. ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2014. 608 s. ISBN 978-80-247-3450-7
2. KRPÁLEK, Pavel a Katarína KRPÁLKOVÁ-KRELOVÁ. *Didaktika ekonomických předmětů*. Praha: Oeconomica, 2012. ISBN 978-80-245-1909-8.
3. KOTRBA, Tomáš a Lubor LACINA. *Praktické využití aktivizačních metod ve výuce*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. ISBN 978-80-87029-12-1.
4. KOTRBA, Tomáš a Lubor LACINA. *Aktivizační metody ve výuce: příručka moderního pedagoga*. 3. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2015. ISBN 978-80-7485-043-1.
5. MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.
6. NOVÁKOVÁ, Jiřina. *Aktivizující metody výuky*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-649-9.
7. PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. 6., rozš. a přeprac. vyd. Přeložil Jiří FOLTÝN. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0367-4.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

1. BÍLÁ, Klára. *Styl učení ovlivňuje výsledky žáků. Jen 30 procent dětí se učí poslechem*. IROZHLAS [online]. Praha: Český rozhlas, 2012 [cit. 2020-02-09]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/styl-uceni-ovlivnuje-vysledky-zaku-jen-30-procent-deti-se-uci-poslechem_201206121057_mdvorakova
2. ČERVENKOVÁ, Iva. *VÝUKOVÉ METODY A ORGANIZACE VYUČOVÁNÍ* [online]. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2013 [cit. 2019-12-

08]. ISBN 9787-80-7464-238-8. Dostupné z: <http://projekty.osu.cz/svp/opory/pdf-cervenkova-vyukove-metody-a-organizace-vyucovani.pdf>

3. HOLUB, Tomáš, Petr KRÁL a Bronislav SAXA. *Množství peněz určuje ekonomika, nikoli centrální banka*. Česká národní banka [online]. Praha: ČNB, 2018, 15.1.2018 [cit. 2020-02-23]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Mnozstvi-penez-urcuje-ekonomika-nikoli-centralni-banka/

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Tabulka č. 1 – Diskusní metoda ANO/NE – Centrální banka – úvod.....	29
---	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Činnosti a preference žáků

Příloha 2: Čím se řídí množství peněz v oběhu?

Příloha 1: Činnosti a preference žáků

Činnosti a preference žáků

Označení	Oblíbené	Neoblíbené	Indiferentní
skupinová diskuse	80	4	17
hry/simulační hry	80	2	17
dívaldo	70	9	22
výtvarné práce	67	9	26
design	63	4	33
pokusy	61	11	28
alternativy	61	4	33
počítače	59	22	20
zkoumání pocitů	59	11	30
čtení anglické literatury	57	9	35
praktické myšlenky	52	9	37
laboratorní práce	50	11	37
studium v knihovně	50	24	26
grafy, tabulky apod.	46	15	37
ruční práce	43	17	39
zahradnické práce	43	20	35
úkoly s otevřeným koncem	43	20	37
témata	41	11	48
výroba předmětů	41	11	43
samostatná práce	41	26	33
vynalézání	39	20	41
uspořádání údajů	37	20	43
empatie	35	30	35
pozorování	30	13	57
pracovní listy	28	17	52
vyhledávání informací	26	30	43
práce s přístroji	24	26	46
stanovené termíny	24	50	26
časové rozvrhy	17	41	41
analyzování	17	35	46
teorie	15	39	43
slohové práce	13	28	54
přednášky	11	70	19

Údaje zpracoval v roce 1990 M. Hebditch na základě vlastního dotazníku pro žáky Gillinghamské školy (Dorset, jižní Anglie) ve věku 11–18 let.

Příloha 2: Čím se řídí množství peněz v oběhu?

Centrální banka množství peněz v oběhu prostě a jednoduše nekontroluje. Toto množství se pružně přizpůsobuje potřebám ekonomiky. Velikost bilance centrální banky s tím vším také nijak bezprostředně nesouvisí a obecně neexistuje žádná „správná“ velikost této bilance. Ve vývoji peněz se totiž bezprostředně odráží výhradně ekonomické rozhodování a chování domácností a firem, jejichž poptávku po úvěrech uspokojuje soukromý bankovní sektor. Peníze vznikají typicky v momentě, kdy komerční banka poskytne nějakému člověku či firmě úvěr. Na účet takového klienta připíše banka částku ve výši poskytnutého úvěru a o takto vytvořený (či navýšený) vklad se ve stejném okamžiku zvýší i peněžní zásoba. Ano, chápete správně, banka nepůjčuje peníze, které má uloženy někde jinde (mysleli byste zřejmě, že nejspíše v centrální bance, že?), respektive nepůjčuje ani již existující vklady. Ve skutečnosti při poskytnutí úvěru vytvoří „tahem pera“ či ťuknutím do klávesnice peníze zcela nové, které tu dosud nebyly. A teď tu zničehonic jsou. Tím se banky zásadně liší od tzv. nebankovních poskytovatelů půjček, a proto také tradičně podléhají podstatně přísnějším pravidlům.

Nyní se někteří ze čtenářů možná vydělali, že k penězům lze přijít takto snadno. Normální člověk – autory tohoto textu nevyjímaje – se přeci musí dennodenně plahočit v práci, aby poctivým způsobem peníze vydělal. Jenže v tomto případě jde o peníze ve smyslu čistého bohatství, které získáváme výměnou za svou práci. Pokud někdo „přijde k penězům“ tak, že si vezme úvěr, nijak tím nebohatne. Abychom tedy čtenáře uklidnili, jedním dechem dodáváme, že přesně to se děje při tvorbě peněz bankovním sektorem. Současně s připsáním nových peněz na účet klienta totiž vznikne v tentýž moment jeho závazek vůči bance, která mu úvěr poskytla. Čisté bohatství (čistá finanční aktiva) klienta ani jeho banky se proto v danou chvíli nijak nezmění. Jinak řečeno, samotná emise nových vkladů bankovním sektorem není v daný moment operací ziskovou ani pro jednu ze zúčastněných stran, a proto na ni nelze pohlížet jako na něco nepřírozeného či dokonce nemorálního a zavrženíhodného.

Je všeobecně známo, že v posledních letech v naší zemi sledujeme zvýšenou poptávku firem po úvěrech na provozní kapitál, na financování investic, případně pro financování fúzí či akvizic. Stejně tak díky zvýšenému optimismu domácností pramenícímu ze silného trhu práce a rostoucích příjmů vzrostla jejich poptávka po úvěrech na financování nákupů nemovitostí či dodatečného nárůstu spotřeby. Ekonomická situace si jednoduše vyžádala zvýšenou tvorbu úvěrů a firmy a domácnosti si prostě přišly do bank půjčit více peněz. (Zdroj: ČNB, 2018)